

KUSTBON

Nr 2 Årgång 28

ORGAN FÖR
ESTLANDSSVENSKARNA I SVERIGE

Juni 1971

Bod. Runö.

Foto G. Hallström 1910. Nord. museet.

Utgiven av Svenska Odlingens Vänner

Ansvarig utgivare: *Hugo Mickelin*

Redaktör: *Viktor Aman*

Redaktionssekreterare: *Lars Broman*

I redaktionen: *Alf Heldring, Alex. Samberg,
Alex Treiberg*

Red. och exp. Eknäsvägen 2, 112 64 Stockholm

Kustbons postgiro: 19 72 07. Tel. 56 16 37

Utkommer 1971 med fyra nummer

Prenumerationspris 1971 24 kronor

Annonspris: 1/1 250:—, 1/2 130:—, 1/4 65:—
1/8 40:—

Förlovnings-, vigsel- och födelseannonser 10 kr

Dödsannonser 60 kr.

Stockholm 1971. Bröderna Lagerström AB

Innehåll

Har Kustbon existensberättigande av <i>A. Treiberg</i>	2
Apropå av <i>Alex. S-g.</i>	
SOV:s årsmöte av <i>A. T.</i>	3
En äventyrlig fiskefärd av <i>A. Stahl</i>	4
Korta notiser	6
Med "Kalevipoeg" till Reval av <i>Ingel</i>	7
Våra hedersledamöter av <i>HM</i>	8
Två bygdeträffar av <i>Alex. S-g.</i>	
Tankar och hågkomster . . . av <i>Hugo Mickelin</i>	9
Årsberättelse och revisionsberättelse	11
Avlidna	12
Bemärkelsedagar	15

HAR KUSTBON EXISTENSBERÄTTIGANDE

Den frågan har väckts vid ett par tillfällen, men hittills alltid besvarats med ja. Än är Kustbon en sammanhållande länk mellan oss, som överflyttat hit och som ännu minns vår forna hembygd, där vi engång lekte som barn. Men även vi kommer undan för undan att försvinna, och hur kommer det då att bli? Kommer Kustbon fortfarande att ha en tillräckligt stor

läsekrets? Är det några av våra ättlingar, som vill föra detta arv vidare? De är kanske alltför få.

Prenumeranterna har alltid ansett det som en självklar sak, att Kustbon skall komma i brevlådan, och att den skall innehålla artiklar med anknytning till vår hembygd och vår lilla folkspillra. Få är det där emot, som tänker på, att det måste finnas stoff till artiklarna. Det har alltid varit en kamp för de ansvariga att få ihop material, som kan godtagas av läsarna. — Än finns det många i vår lilla skara, som kan berätta egna upplevelser såväl från krigsåren som fredsåren i vårt forna hemland. Särskilt minnen från första världskrigsåren och tiden dessförinnan är värdefulla. Varför skall Era minnen falla i glömska? Kustbon vill föreviga dem åt eftervärlden. Vill Ni inte skriva, så ring till någon av SOV:s styrelsemedlemmar, så får Ni berätta för en intervjuare, som tar upp detta på band.

SOV:s styrelse-Kustbons redaktion vill också rikta en appell till våra unga ättlingar. Många av Er har kanske känt sig besvärade av att föräldrarna är "utlänningar" — men vi är inte utlänningar. Vi om några har alltid hävdad vår svenska härkomst och förvaltat vårt kulturarv. Vill Ni verkligen låta detta falla i glömska? Tag del i våra samkväm och var med på vår hembygdsdag! Ni är den nya generationen i en grupp, som alla vi äldre är stolta över att tillhöra. Ni är lika välkomna med artiklar till Kustbon som någon av oss äldre. Om Kustbon har existensberättigande, skall Ni snart ta över.

A. Treiberg

Som ett apropå till mitt anförande på S.O.V:s årsmöte den 17 april d.å. om *Bygderådets verksamhet* ville jag särskilt ha sagt följande: Visst är ju, att nu efter en snart 27-årig vistelse i Sverige en hel del ålderdomligt och folkloristiskt material gått förlorat, när många äldre gått ur tiden, äldre, som verkligen haft något att berätta, när bandupptagningarna under tiden — mig veterligt — varit rätt sparsamma. — Men ännu finns det några små, om ock tunnsådda möjligheter kvar för ett folkloristiskt arbete. Och hur ljusnade det icke över fältet i det avseendet, bara man hade något mera möjligheter till arbetets utförande ekonomiskt. "Men ack, den gråa fattigdomen" för att uttrycka det med Martha Gottkampfs ordval. Jag erinrar mig härvid Runebergs ord: "Jag fann så mycket återstå att forska om och fråga". — "Att forska om och fråga" . . . är det nödvändigt, är det livsviktigt med tanke på en liten folkstams- i förskingringen — kulturarv? . . . Jag önskade, denna fråga i åratal icke gäve dig någon ro. Om ock med små medel och ringa krafter så lät oss icke förtrötta att slå vakt kring de värden, som gör det drägligare, ljusare och gladare att leva kulturellt, andligt och nationellt i nuet och i framtiden för denna vår lilla, tappra, beprövade folkstam "här i tidernas flykt". Det är sagan om oss själva, det gäller. Sannerligen, den gick icke under i stormen — vår lilla folkstam — i hårdnande tider. — Och så: inför förestående uppgifter och arbeten och inför det lilla redan påbörjade arbetet går tankarna till våra sagesmän, kvinnor och män — och det är med utomordentlig förståelse och grannliga känsla vi böjer oss inför meddelarna och för deras förtroende för oss.

Alex. S—g.

ÅRSMÖTE

SOV:s årsmöte hölls lördagen den 17 april i Margaretaskolans festvåning å Wallingatan 3 B i Stockholm. Endast trettioalet medlemmar hade mött upp, men det var vad man kunde vänta en regnig och kulen vårväll. Deltagarna tycktes emellertid nöjda med kvällen. Förhandlingarna drog något ut på tiden, emedan också val till bygderådet skedde i år. Men kaffet efteråt smakade desto bättre, vilket man avnjöt under småpratande man och man emellan.

Årsmötet började med sången "Jag lyfter mina händer", varefter förhandlingarna tog vid. Det blev inga stora förändringar i styrelser och bygderåd. I styrelsen avgick Aina Dans-Karlsson och Johannes Hammerman tillträdde. I arkivstyrelsen avgick Lars Broman och ersattes av Johan Wallin, som också utsågs till sammankallande. I bygderådet, vars mandattid på tre år gick ut, nyvaldes Berta Aman för Nuckö och Johan Engdahl för Ormsö. Enär årsmötet enligt stadgarna endast väljer 12 ledamöter, omvaldes följande: Sigrid Abrahamsson och Ivar Poell för Reval, Ingvald Dyrberg och Edvin Lagman för Rickull, Fridolf Isberg för Sutlep, Marta Appelblom för Nargö, Anders Lindkvist för Ormsö, Ingeborg Pöhl-Andersén för Rågöarna, Alexander Samberg för Korkis med Vippal och Thomas Dreijer för Runö.

Till ny revisorssuppleant valdes Thomas Lorenz från Runö i stället för Anders Sarberg som av sagt sig.

Årsmötet utnämnde också Lars Broman till hedersledamot i föreningen och beslöt att styrelsen skulle översända blommor med följebrev om utnämningen, som ett litet tack för vad han utträttat för estlandssvenskarna.

Efter kaffet frammanade Alexander Samberg stämningar från överflyttningen och den första tiden i vårt nya hemland, samt uppmanade alla att ännu i möjligaste mån försöka rädda minnen åt eftervärlden genom att till föreningen överlämna gamla dokument,

fotografier m.m. Detta bör vara en hjärtesak för varje sann estlandssvensk. Som vanligt var också Ragnar Treiberg tillstädes och gjorde flitigt bruk av sin kamera.

Samvaron avslutades med "Modersmålets sång".

A.T.

ESTLANDSSVENSK HEMBYGDSDAG

hålls söndagen den 15 augusti 1971 med början kl 11.00 i Björknäspaviljongen, Herrgårn, Klinten, Värmdö

Programmet an knyter till Svenska gymnasiet tillblivelse i Hapsal för 40 år sedan

Festtalare: Magistern från Hapsaltiden —
Lektor Herbert Adolffson

Kommunikationer: Buss nr 1 Björknäs varje kvart från Borgmästargatan/Tjärhovsgatan, söder om Slussen.

ALLA HJÄRTLIGT VÄLKOMNA!

*Styrelsen för Svenska
Odlingens Vänner*

P. S.

Inträdesavgift till Hembygdsgdagen, som omfattar lokalhyra inkl. kaffe och serviceavgift:

Vuxna kr 12:—

För barn saft med bröd kr 7:—

Efter Hembygdsgdagens slut sker samling till supé på Herrgårn för dem som senast den 31 juli 1971 anmält sig till föreningens klubbmästare Alex. Treiberg, Björkebyvägen 4, 170 23 Barkarby. Tel. 08/36 09 25. Anmälan per brev eller telefon är bindande. Supén, inkl. öl eller vatten och vin till varmrätten samt kaffe, betingar ett pris av kr 45:—.

En äventyrlig fiskefärd

Andreas Stahl berättar. — Nedtecknat av A. Samberg efter bandinspelning i Lomma 29.11.70.

”Ja, jag ska berätta i så fall om en fiskefärd, å den ägde rum för länge sen — det var 1914, när det stora kriget härjade. Vi rodde ut ifrån Åsbyn på Stora Rågö. Vi var fyra man i båten — antagligen var det Johannes Ponder, Alexander Bertholm, Anton Ihrman och undertecknad. — Dom var alla ifrån Rågö. Ryssarna var på ön, kriget hade brutit ut, det var i augusti 1914, å det var förbjudet, strängt förbjudet att ge sig ut till sjöss. Men på havet låg tät dimma å antagligen även över land, å vi tänkte, att nu är det nog lämpligt att ge sig ut till Gräsgrund, som låg ungefär — ligger ungefär en mil ifrån byn ut till havs. Det var den tiden, då strömmingen började leka på hösten, å så rodde vi ut dit, å allt var väl å bra. Vi kom ut till Gräsgrund, som består av en grusrygg å så några stora stenar. — Men där var redan före oss — hade det kommit båtar ifrån Vichterpal — Vippal å sen ifrån Kivra å ifrån Näsbyn eller Vintse, som de kallades. — Å sen lade vi ut våra garn. Å vi började lägga ut dem ungefär ett stenkast ifrån land. Å allt efter som vi lade ut garnen, så fylldes dom utav strömming genast, så att garnen låg efter båten precis som en snödriva eller som en halmkärve. Det var ungefär två, tre meter vattendjup. Vi lade ut fyra länkar, fyra garn i varje länk. Å sen rodde vi i land, drog opp båten på gruskanten å välte den — med botten opp. Å så gjorde även de andra, som var där. Jag minns inte, hur många båtar det var, men några stycken var de i alla fall. Å så åt vi vår matsäck, å sen kröp vi under båten — båtarna å försökte sova. Det var absolut lugnt, å vi sov väl så gott vi kunde. — Det fanns ju massor med loppor på grusryggen med kalkstensgrus, som havet hade tvättat ihop där, å där var tång å lopporna trivdes bra i tången.

Men sen på morron, när solen, gick opp, det var i augusti, så hörde vi, att det kom brottsjöar iland — vågor, som bröt sej mot land. Å vi hörde då utifrån havet, å vi förstod, att det var ryska örlogsmän, som svepte förbi där, å vi vaknade ju strax, å sen så tog vi ut båtarna å började dra garnen. Men vi hade inte dragit mycket, innan båten var fylld av strömming. Ungefär två länkar hade vi dragit, å hälften av näten måste vi lämna kvar i sjön.

Å sen så under tiden vi drog våra garn, så började de å skjuta. Å det visade sej senare, att det var en tysk kryssare, som hette ”Magdeburg”, som hade gått på grund på Odensholm om natten, å ryssarna fick naturligtvis meddelande om saken av krigsfartyg, som var ute på patrullfärder, å så kom de från Baltischport — ut dit på väg till Odensholm. Det var deras svallvågor, som vi märkte. — Å sen sköt de, ryssarna sköt, å tyskarna sköt. Granaterna visslade, men vi hade inget obehag av dom, för de sköt inte åt vårt håll.

De andra drog också sina garn, fick fisk, massor, men de vände om hem — de rodde hem. Vi rodde till Baltischport. Vi rodde utefterom Stora Rågö å ytterom Lilla Rågö till Baltischport. Det var absolut

lugnt, å vi hade inte högre fribord än ungefär en decimeter. Vi hade ingen motor — det var bara segel å åror. Vi hade ”trä-motor”, — å vi rodde, så att det dröjde inte länge, innan vi hade blåsor i händerna från årorna. Men till slut kom vi till Baltischport i alla fall efter mycket svettande. Å samtidigt som vi kom — att vi hade hunnit in i hamnen lagom, så kom där en rysk jagare in i hamnen, en så kallad ”påsilnöje sodnå”. Den hette ”Lejtenant Burakof”, å den hade fångar ombord ifrån ”Magdeburg”, 64 man, däribland en präst.

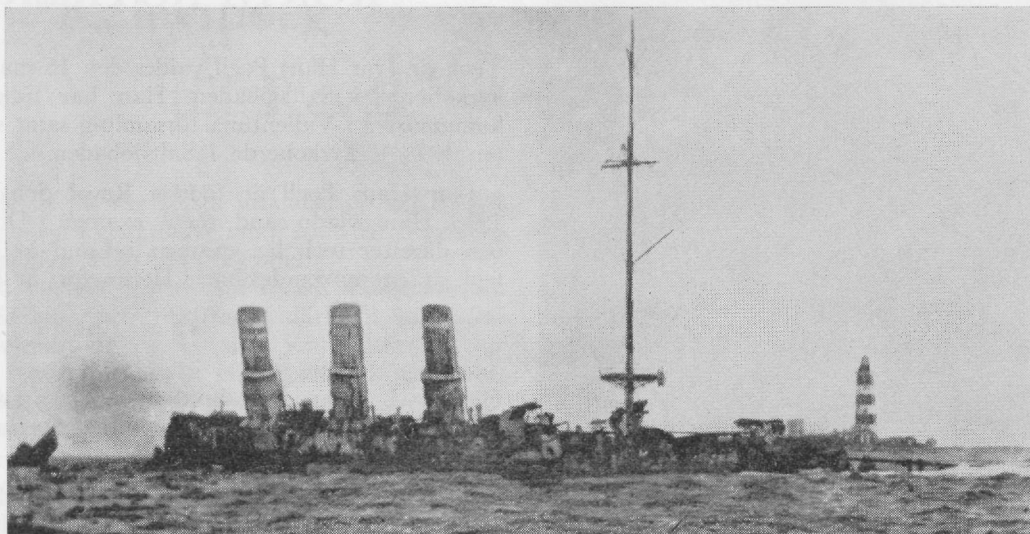
Vi kom in i hamnen som sagt, å vi betraktade där skådespelet, när kosackerna kom ridande med blanka svärd — dragna svärd — viftande i luften, red ner till hamnen — för att ta hand om fångarna. — Sen, vi ville ju bli av med vår fisk. Fiskhandlarna i Baltischport de skakade på huvudet, de hade icke bruk för så mycke fisk, för det var andra också, som hade kommit med fisk dit. Så var där en ifrån Mattias — S:t Mattias, Madise — ungefär en mil söderom Baltischport — sa han — att ja om ni rör dit med fiskarna till Mattias kyrka, så ska jag köpa fiskarna. Och det var ungefär en mil att ro dit, å allt fortfarande var det alldeles lugnt väder.

Vi rodde å rodde, försökte knipa ihop tänderna, när det sved å värkte i nävarna av blåsor. Vi var fyra man.

Så kom vi till slut även till Mattias, till Madise, men vi såg inte en skymt av den, som lovade att köpa fisken. Han skulle skynda sig i förväg å ta emot oss där. Vi rodde tillbaka till Baltischport, å sen så när vi kom in i hamnen, så var hamnen avspärrad, man kunde inte komma i land ifrån båten. Hamnen var avspärrad, å vi fick sitta i båten där å vänta. Ingen fiskhandlare kunde komma heller till båten. Till slut avlägsnade dom repen, kosackerna avlägsnade repen, å sen kom en fiskhandlare. Så sa han: Ja, sa han, jag kan köpa fisken. — Men det var väl ungefär (jag minns inte så noga) men det var ungefär ett öre kilo eller ett öre skålpund. Det var underpris i alla fall. Det var nästan för ingenting. Vi hade lika gärna kunnat kasta sillen i sjön eller strömmingen.

Ja, så blev vi av med den strömmingen. Sen rodde vi tillbaka till Gräsgrund samma väg, som vi hade kommit tidigt på morron, å sen så tog vi upp de två länkarna, som fanns där å rodde hem. Men jag minns inte, vad vi gjorde av den strömmingen, för att vi kunde inte ta vara på så mycke strömming, för båten var lastad igen. Om det var någon, som köpte den, som kom från fastlandet, det kommer jag inte ihåg, men på något sätt gjorde vi av med den.

— ”Magdeburg”, ja, det var en lätt kryssare, å det var väl så, att dom var på väg en hel eskader mot Reval för att bombardera städerna Baltischport å Reval, men ”Magdeburg” han körde på grund vid Odensholm, å så fick dom väl gnistra till varandra, å eskadern vände om å försökte rädda besättningen ifrån ”Magdeburg” å rädda vad som räddas kunde. Men ungefär 60 man eller några fler — kanske närmare 100 man stannade ombord för att ödelägga så mycke

Kryssaren *Magdeburg* som vrak utanför Odensholm.

som möjligt av apparater, å vapen. Men dom sköt i början i alla fall opp över ön, över Odensholm, så att dom träffade fyren, som blev skadad av skott, å sen så granaterna trillade ner i byn, nånstans, å folk gömde sej i brunarna undan granaterna. — Det var en mycket vacker augustidag. — En del av matroserna ifrån "Magdeburg" rodde i land. Men dom blev beskjutna av ryska marinsoldater, av fyrbetjäningen, så att somliga dödades, å de blev begravda på Odensholm, andra togs till fånga, så att inalles var fångarnas antal 64, inklusive skeppsprästen. Det var de, som vi träffade i Baltischport.

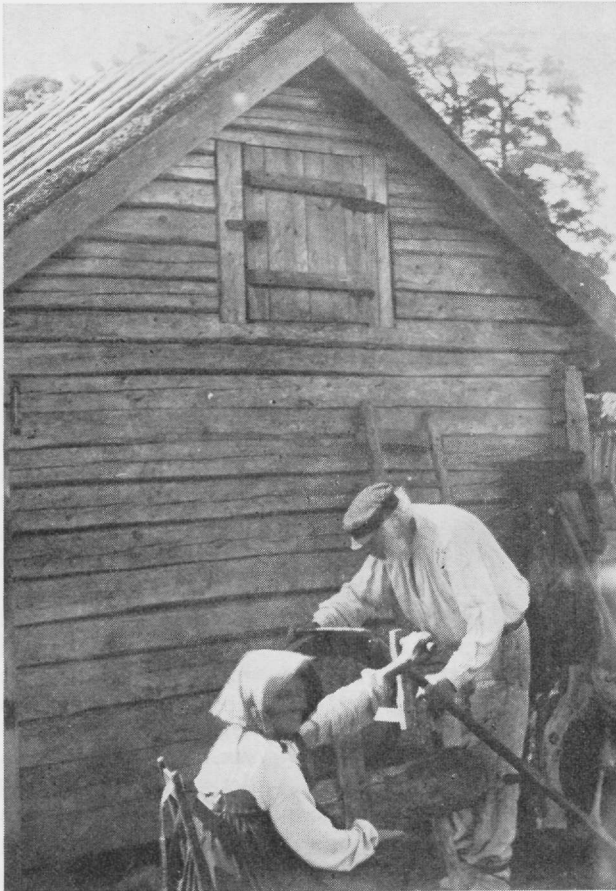
"Magdeburg" låg ju där. Dom sprängde den, så att ungefär hela förskeppet sprängdes bort, å kanonerna gjordes obrukbara. Men dom hittade en tysk marinsoldat med kod-signalboken, kodboken. Han låg drunknad bredvid fartyget med boken hårt under armen, å den boken fick ryssarna tag i å dechiffrerade tyskarnas kods signaler, så att de var tvungna att ändra på hela sitt system. Å "Magdeburg" låg kvar där till vintern ganska så hel den kunde vara, akterskeppet var ju helt å midskeppet också. Isen krossade ju sen undan för undan skrovet, å sen tog dom opp skrot där i många omgångar, å sålde det; där fanns ju dyrbart skrot, där var mycke messing å koppar å brons å propellrar, å i maskinrummet fanns ju massor med dyrbara saker.

Ja, å de var den berättelsen om den resan. När sen fiskaffären var klar, kom vi tillbaka till Åsbyn på Stora Rågö till utgångspunkten. Å ryssarna visste väl av det, där var väl ungefär en tjugo man soldater där på ön. Dom visste väl av det, var vi hade varit, men dom brydde sej inte om att göra någon affär av det där. Så saken förföll så där, å ingen pratade om den något mera sen. — *Det var i alla fall den längsta roddturen jag har gjort i mitt liv.*

Ja, det var angående "Magdeburgs" strandning på Odensholm. Så när tyskarna hade lämnat fartyget — de flesta — en del togs till fånga, som jag berättade tidigare, å andra sköts eller stupade, så var där några

man ombord ännu, å kommandören var också ombord. Då kom dit det första ryska fartyget, som kom dit då intill, "Magdeburg" — det var det där avise-fartyget eller "påsilnöje sodnå" som jag nämnde om tidigare, "Lejtenant Burakof", å därifrån gick en officer med några män — rodde fram till "Magdeburg" å gick ombord. — Å jag har läst en livlig beskrivning av en rysk officer, som har skrivit en bok, som heter "Na Novike" alltså "På "Novik". Han var chef på en rysk torpedbåt, som hette "Novik", han var då den mannen, som var befälhavare i båten, som rodde till "Magdeburg". Å när de kom fram, så var ju det första dom skulle göra att hala den tyska örlogsflaggan. Men flagglinan var så hårt svälld i dimman — knuten var svälld i dimman — så att dom inte kunde få opp knuten, så han frågade en tysk matros, som kom då tillstådes där, om dom inte hade en kniv. Så gick den där matrosen å hämtade en brödkniv från köket, å så skar dom av flagglinan å halade flaggan på det viset. Så frågade dom om det fanns några fler ombord. — Ja, där sitter fartygets befälhavare nere i sin salong — löjtnanten — han var löjtnant, ja' kommer inte ihåg hans namn — gick då ner dit. Det var dåligt med tyska språket, å så sa han, skriver han själv, att han frågade: "Wollen sie nach Torpedo gehen?" Å tysken, som ju förstod det där förstås vad det var fråga om, smålog å menade, att ja, om det inte var någon annan utväg, så fick han väl följa mä. Å så gick de opp på däck å ner i båten å rodde då över till "Lejtenant Burakof" till ryska fartyget. Men innan dess hade "Magdeburg" alltså fått en torped i fören. Det var av en rysk torpedbåt som den fick torpeden, å torpeden sprängde ju sönder förskeppet — nästan fram till förmasten.

Så var sagan all med den båten, med den kryssaren. — Båten låg lågt, så dom kunde inte skjuta, elevationen på kanonerna var inte tillräckligt stor så att dom kunde skjuta opp, utan de träffade visserligen fyren i nedre delen, men annars blev det inte mycke skjutet. —

Ormsö.

Foto G. Jacobsson 1922. Nord. museet.

Universitas Tartuensis

I slutet av 1970 utkom hos Akadeemiline Kooperatiiv i Lund det länge efterlängtade, rikt illustrerade verket Universitas Tartuensis, Eesti Vabariigi Tartu Ülikool ja üliõpilaskond sõnas ja pildis, under redaktion av den kände lyrikern och författaren magister Bernhard Kangro. Med tanke på att rätt många studenter från svenskbygden studerade vid den estniska högskolan under trettioalet, bör bokverket i fråga omnämnas även i Kustbon. Det har en förnämlig utstyrelse och är förvånansvärt rikt illustrerat. Det har säkerligen kostat redaktören otrolig möda att få tag i de hundratals fotografier av universitetets lärare genom åren, som nu pryder arbetet. Men det finns dessutom ett stort antal bilder av institutioner och grupp-foton ur studentlivet, och texterna ger noggrant besked om universitetets utveckling och om de olika institutionerna och studentorganisationerna m.m. Även minoritetsorganisationerna och de utländska lärarna har ägnats noggrann uppmärksamhet. Arbetets värde förhöjes ytterligare av en utförlig bibliografi över skrifter som på något sätt har med högskolan att göra, ej blott den estniska utan även de föregående ryska, tyska och svenska. Priset torde numera utgöra kr. 63:40 inkl. porto och oms. Verket är ett vackert prov på estnisk kulturell verksamhet i Sverige.

P. W.

KORTA NOTISER

Teol. dr Ivar Hans Poell valdes den 16 maj 1971 till kyrkoherde i Saltsjöbaden. Han har tidigare varit komminister i Vallentuna församling samt sedan hösten 1970 tf kyrkoherde i Saltsjöbaden.

Ivar Hans Poell är född i Reval den 8 augusti 1913. Han avlade cand. theol. examen i Dorpat 1936 och därefter teol. lic. examen i Lund år 1958. Till teol. dr. promoverades han i Helsingfors år 1963.

*

Herbert Lagman från Spithamn försvarade den 28 maj vid Stockholms universitet sin doktorsavhandling "Svensk-estnisk språkkontakt".

Herbert var en av dem som mobiliserades av rysarna och deltog i senaste världskriget. Efter krigets slut bodde han i Estland och flyttade senare än vi andra över till Sverige. Som bokens titel visar har han särskilt studerat estlandssvenska mål i deras förhållande till estniska.

Vi hoppas kunna presentera hans vetenskapliga insats närmare i nästa nummer av Kustbon.

*

Enligt uppgifter i svensk press kommer det polska fartyget "Mazowsze" av Gdansk — omdöpt till m/s KAROLINEN — att från midsommaren och till hösten resa med passagerare mellan Stockholm och Reval. Priset beräknas bli från kr 375:— för 3½ dygns resa med helpension.

VÅRA GRANNAR

Den estniska kolonin i Sverige hade knappt hunnit organisera sig innan Hapsal-bon Johan Kokla etablerade sig som redaktör för "Stockholms-Tidningen Eestlastele". Det gällde alltså en bilaga till Stockholms-Tidningen — med estnisk text. Genom denna åtgärd erhöles esterna utanför hemlandet en daglig tidning. I mars 1959 upphörde Stockholms-Tidningens estniska upplaga, då tidningen bytte ägare.

Den sege och målmedvetne redaktören Johan Kokla fortsatte dock. En ny estnisk dagstidning började utges — nu som bilaga till Eskilstuna Kuriren (C-upplagan) med namnet Eesti Päevaleht. I denna form utkom tidningen fram till årsskiftet 1970/1971.

Från januari 1971 utkommer EESTI PÄEVALEHT som fristående estnisk tidning två gånger i veckan. Johan Kokla är alltså chefredaktör med Arvi Moor som ansvarig utgivare. Utgivare är Eesti Päevaleht Förlags AB.

Redaktionen har numera flyttat in i det nya estniska huset — EESTI MAJA — med adress Wallingatan 32, 1 tr., Stockholm, tel. 21 84 46.

HM

Med "Kalevipoeg" till Reval

Vi skulle ut på vår första utlandstripp och beslöt oss för att börja i ett *mindre* land. Man får överskådlighet på så sätt. Målet blev Estland.

Det stod just inte så mycket i våra skolböcker om det fria Estland, och reportagen därifrån var tunn-sådda. Eftersom vi var en ung journalist som var sugen på reportage, beslöt vi oss för att resa över. Förbindelselänken var den stolta havskryssaren "Kalevipoeg", som låg förtöjd vid Skeppsbrokajen.

Det var midsommarafton nådens år 1931, och en flödande sol dränkte Stockholm, Strömmen och "Kalle e på väg", som vi sa anno då. Ett härligare resväder kunde man inte tänka sig — rena hallonsaften.

"Kalevipoeg", "Kalevs son", jätten, kastade loss, och så bar det i väg ut genom det fagra skärgårdslandskapet. Det var gott om folk ombord, och vi hade nätt och jämnt passerat Oxdjupet, förrän hungern och törsten härjade vilt. Kabysen var välförsedd och kockarna bra. Ingen dog av svält... Maten var inte bara vällagad, den var också billig, mycket billig efter svenska mått mätt.

Estlands frihetssymbol, den svartblåvita flaggan, fladdrade fint akter ut. En och annan mötande seglare hälsade oss med flaggan. Det såg älskvärt och trevligt ut.

Vi började liksom bli litet bekanta mellan relingarna. Där var estlandssvenskar, tyskar, engelsmän, ester och svenskar i gemytlig blandning. Somliga var affärsmän — det såg man på den beskäftiga umgängesjarvongen — andra var studerande eller turister.

Trots att uppfriskande drycker serverades, var det ändå litet svårt att nå kontakt: språksvårigheter. Ett tjugotal esperantister fanns ombord. De skulle gästa kollegerna på andra sidan Östersjön.

— Esperanto gör det möjligt för oss som inte kan nåt annat språk att göra oss förstådda utomlands, sa basen till oss. Vi har varit i Finland och Tyskland förr, och nu ska vi se oss om i Estland, som väl nästan är "hemmaplan". Estland var ju svenskt i nära 160 år. Dessutom är det mycket billigt där. De har härliga bad, och kanoter och segelbåtar kan man få hyra, har jag hört.

Det var ljusst hela natten — det var ju midsommar-natten — och havet låg spegelblankt.

Vi såg hur det glödande, färgsprakande eldklotet sjönk i havet vid horisonten. Mycket snart studsade det upp igen efter ett "hastigt dopp" i fjärran vatten. Det såg komiskt ut! Solskivan var liksom rädd för att blöta ner sig i det kalla havsvattnet!

När vi kom in i Finska viken mötte vi två ryska jagare. De såg mycket farliga ut men strök förbi utan anmärkning.

— Kan vi få en *fem*ma konjak? undrade vi.

— En femma? upprepade vår olympiska Hebe. Räcker det inte med en *liter* konjak?

— Jo, det räcker, men vi menade faktiskt fem *centiliter*.

Ingel

Rågen bindes. Runö.

Foto E. Klein. Nord. museet.

Mest för pojkar

Förr i tiden brukade de estlandssvenska mödrarna ge sina barn di ganska länge; särskilt var det sönerna som drog fördel av denna tillgång så länge som möjligt, och de hann bli stora grabbar innan de slutade med detta näringsfång.

Ett sätt som man försökte att avvänja pojkarna var att stryka något beskt på bröstet. — En pojke blev sänd till granngården i detta ärende. "Ja skulld koma hit ätt piparskaj opa mammass tissn", sa han.

Han fick sin pepparskida (av krukväxten i fönstret) och sprang hem med den. Han skulle själv stryka på också, men det kostade moralisk strid med de egna böjelserna. Han strök på — men ångrade sig, gned bort pepparn och tog ett sista sug; strök på på nytt, men nåndes inte förstöra en så god sak utan torkade bort pepparn och fortsatte att tissa.

*

En pojke i Österby hade hjälpt sin far att driva oxarna till Bysholm. Det var sju verst dit och de måste vara hemifrån ganska länge. På återvägen sa han full av förväntan: "No mo tår nu vara ute no!"

('Nog måtte det nu ha hunnit samlas något i [brösten] nog!')

*

Några nucköbor var över till Ormsö och mötte där en parvel, som gick fram med långa, målmedvetna steg.

"Håt ska tu sja gå?" frågade de den unge mannen.

"Man ska sja te Ihl-gärda opa kick."

('Jag ska till Lill-gärdet för att dia.' — Modern arbetade där.)

Våra hedersledamöter

Under Svenska Odlingens Vänners långa verksamhetstid har föreningen kallat en hel rad hedersledamöter, såväl bland sina aktiva medlemmar som bland andra främjare av föreningens syften. Val av hedersledamöter har skett dels under verksamheten i Estland, dels i Sverige, där dock någon utnämning ej ägt rum under åren 1959—1970.

På det tjugosjätte årsmötet i Sverige den 17 april 1971 beslöt årsmötet på styrelsens rekommendation att kalla Lars Broman till föreningens hedersledamot. Styrelsens förslag bifölls av ett enhälligt årsmöte.

Lars Bromans levande intresse för vår stam är väl känt liksom hans verksamhet i kommittén för estlandssvenskarna, i SOV:s styrelse samt i Kustbons redaktion och expedition. I Estland har Lars Broman vid sidan av sin dagliga gärning som kommunalsekreterare i svenskbygden bl. a. varit SOV:s revisor och även styrelsemedlem.

De första hedersledamöterna, som utsågs i Estland var:

- 1) Konsul E. Gahlnbäck
- 2) Prosten J. W. Gustafsson

Senare har en av föreningens förgrundspersoner och ordförande dir. Oscar Ingman blivit utsedd till hedersledamot.

På föreningens 25:e årsmöte på Birkas i Estland den 22 juli 1934 valdes på en gång följande hedersledamöter:

- 1) Prof. J. Bergman
- 2) Generaldir. B. J:son Bergqvist
- 3) Generaldir. F. Bökman
- 4) Rektor Gideon Danell (I SOV i Sverige ånyo utsedd 1953)
- 5) Generaldir. G. I. Fagraeus
- 6) Redaktör R. Fleege
- 7) Baron A. Koskull
- 8) Prof. Wilh. Lundström
- 9) Minister P. Reuterswärd
- 10) Folkskolläst. Joel Nyman (Ånyo 1949)

På föreningens årsmöten i Sverige har följande främjare av den estlandssvenska folkstammen kallats till hedersledamöter:

År	
1946	Riksantikvarie Sigurd Curman, död den 14/2 1966
1949	Adam Heldring, död den 28/4 1969, Johan Hörnström, död den 15/9 1957, Fru Emilie Ingman, död den 18/3 1956, f. d. folkskolläst. Joel Nyman, död den 9/6 1961, Fru Lydia Pöhl, död den 14/1 1955
1950	Fröken Dagmar Pettersson, död 25/5 1970
1953	Rektor Gideon Danell, död 14/5 1957, Prof. Gerhard Hafström, Advokat Lars Östberg, död den 22/9 1961
1955	Rektor Kaleb Andersson,

- Folkskolläst. Alexander Samberg,
Fil. dr Nils Tiberg, Folkskoll. Rudolf Timmerman, död den 7/10 1964, Anton Westerberg.
1949 Alfred Hammerman, död den 14/10 1966,
Folkskolläst. Andreas Stahl,
Fru Lisa Westberg.

Som framgår av ovanstående sammanställning har föreningen nu åtta hedersledamöter, av vilka fyra är "rikssvenskar" — Kaleb Andersson, Gerhard Hafström, Nils Tiberg och fru Lisa Westberg samt fyra "estlandssvenskar" — Lars Broman, Alex. Samberg, Andreas Stahl och Anton Westerberg.

Stort har vår förenings medlemstal aldrig varit, men många har varit dess strävanden hängivna.

HM

Två bygdeträffar

Det är alltid något man har med sig, när man färdas ifrån land till land. Bosätter man sig där, märks det på ens religion, på ens språk, på ens seder och bruk, på ens sänger och levnadsvanor. Det är liksom öarnas folk mera än andra skulle hålla ihop, mera ha sinne och tycke för ett slags gemenskap. Så har det väl varit i alla tider. Det är kanske havet, som har lärt dem sammanhållningens svåra konst. Och i livet senare — tänk, vad sammanhållningen i exempelvis familjen skapar trygghet och ro och harmoni. Harmonin ja, tänk, vad den är viktig i färgernas värld, i arkitekturen, i textilierna, i växtligheten. *Att kunna komma tillsammans och trivas*, det är därför jag har observerat och velat notera dessa två bygdeträffar. Så var det först Rågöträffen den 19 dec. förra året på Gottlandsgatan 22(?). Av ett tillfälle gick jag dit tillsammans med två av mina släktingar. Denna rymliga lokal var fullsatt av rågöbor bänkade vid långbord, men även folk ifrån andra orter var med. Tillställningen gick i Luciatecken — det var rågöbornas Luciafest. Jag fäste mig särskilt vid barnens hyfsade, disciplinerade uppträdande och vid prestationen av ett ej så litet sångprogram. *Det rådde andakt och stämning* vid framträdandet och sångerna klingade fylligt och rent, och får jag framföra en elege till arrangörerna: Sigrifrid Örtendal med fru skall ha ett tack för osparad möda med inövandet av barnens ringlekar. Det blir alltid en så säregen och fin stämning, när barnen får vara med. Tänk på detta också till ett annat år! För ett digert allsångprogram stod fru Karin Ericsson, och Anna-Lisa Österholm var hallåkvinnor. Vad mera? Jo, Sörmlandsfrasse dansade och spelade och sjöng, Rågöbornas danslag var i sin fulla fart och form, och stämningen stod i höjden. Sen: Sjölund, Strickman och bröderna Enggrön spelade till dans. Huruvida bröderna Enggrön även spelade extra låtar, minns jag icke.

Så var det Runöträffen den 20 mars d.å., som hölls i Eesti Maja, Regeringsgatan 24. Även här var deltagarskaran rätt talrik, som den brukar vara på Runöträffar, vilka jag även besökt vid tidigare tillfällen. Varendaste plats vid borden var upptagen.

Tankar och hågkomster kring några vänners högtidsdagar

Trettondagen den 6 januari 1971 orienterade sig föreningens representanter ut till Fältspatvägen i Bromma för att bringa en hyllning till Olga Hallberg, som dagen innan hade nått till milstolpe 75. SOV:s gratulationer förmedlades av Alex. Samberg och Alf Heldring. Den stora vänkretsen från "Revalkolonin" hade samtidigt mött upp.

Förmedlaren av dessa hågkomster mötte fröken Hallberg på svensk mark. Vi var arbetskamrater på "kometen" — d v s på Kommittén för estlandssvenskarna. Jubilaren är född revalsvenska, men föräldrarna var äkta odinsholmsbor. Hon har varit lärarinna i Korkis och därefter innehåft sekreterartjänst hos såväl Hans Pöhl som Nikolaus Blees. Hon har även anknytning till Ormsö som svägerska till major Anders Lindqvist, SOV:s skattmästare under många år.

Den 14 januari fick Kungl Televerket förmedla en kär SOV-hälsning till vår förre redaktör och styrelsemedlem, som i Östergötland trampade över tröskeln till sitt 55:e levnadsår. Det är Manfred Nyman det gäller naturligtvis. Någon presentation behöver Manfred inte, trots att han under de senaste tio åren ej synt till "framför kameran".

Jag minns Manfred från barndomsåren på Ormsö. Den närmare kontakten kom, då han som seminarieelev kom till Hapsal 1929. Seminariet låg vid Uue-

Samtidigt med denna träff avhölls också Runöföreningens årsmötesförhandlingar, vilka tog sin tid, och program i vanlig mening utom filmförevisning — Runöfilm — förekom därför icke. S.O.V. representerades av ordf. H. Mickelin och styrelseledamöterna A. Heldring och A. Samberg. Enär H. Mickelin under Estlands självständighetstid hade fullgjort sin exercistjänst på Runö, kände han även rätt väl till en hel del av förhållandena och livet på Runö ute i Rigaviken. Sålunda nämndes, att den första fyren på Runö var byggd 1646 av trä och att den höll uti

möisa, men vi brukade sitta på Uus tänav hos Ahlqvists, där Manfred hade sitt hyresrum.

SOV har honom att tacka för mycket. Vi får innerligt hoppas, att han efter sabbatsåren återigen träder fram på arenan.

Den 19 januari hade vi anledning att rikta oss mot Tenhult i Småland, där vår "egen" agronom Fridolf Isberg fyllde 65 år. Det är att hoppas, att Fridolf i fortsättningen får mer tid över för vår gemenskap; SOV/Kustbon längtar efter bidrag.

Några minnen. De första är från Birkas, men de tydligaste från Birkas på Ormsö. Det var då Birkas lantmanna- och folkhögskola 1940 var "förvisad" till Ormsö prästgård och fick vara inneboende hos prosten Hjalmar Pöhl; då Fridolf så gott som dagligen besökte "kommunalarbetarna" och dessa i sin tur deltog i skolans samkväm och träffar. Genom dessa rader önskas Fridolf Isberg hälsa och framgång i det fortsatta arbetet med insamling och studium av vår estlandssvenska bygdekultur.

På fredagsmorgonen den 29 januari samlades SOV:s styrelsemedlemmar på en mycket välkänd gata. Det var adressen för SOV:s och Kustbons expedition. Målet var förstas att gratulera — Lars Broman fyllde 65 år.

Efter "anstormningen" återupplivades många minnen vid fru Marias kaffebord. Mitt första minne av vännen Lars är från mitt 13:e levnadsår — ej från Ormsö utan från trappan i den nya, vita gymnasiebyggnaden i Hapsal hösten 1927. Ett faktum: Lars var den förste ormsöbon och jag den siste, som utexaminerades från det estniska läroverket.

Till

Trettioalets början blev en ny epok på vår gemensamma väg, senior Lars före och aspiranten efter — i det kommunala och i föreningsverksamheten. Det har blivit en lång, ljus historia som är värd att minnas.

Den 2 februari fyllde Lars Lindström 75 år. SOV uppvaktade med telegram. Jubilarens verksamhet i vår hembygd har tidigare beskrivits i Kustbons spalter. I Sverige är han känd som föredragshållare och författare.

Jag ber att få återge några personliga minnen från mina unga ormsöar. Lars var känd som skeppare och affärsman. 1935 blev han en "riktig" affärsman. Anledning: Anders Salin och signaturen skötte Ormsö Kooperativa Handelsförening. Anders slutade för att fortsätta inom samma bransch i Hallstavik i Sverige, och undertecknad skulle som värnpliktig "segla" till det marina i landets huvudstad. Föreningens styrelse utsåg hemmansägaren, skepparen m m Lars Lindström från Rälby att överta Ormsö Kooperativa Handelsförening. Jag hade det angenäma nöjet att under min sista tjänstgöringsmånad introducera den "yngre" kooperatören, eftersom min förman Anders redan hade gett sig iväg till Hallstavik. — Nu 35 år senare vet vi alla, att det blev en storkooperatör av Lars Lindström. Det var efter hans tillträde som vår kooperativa handel började blomstra.

Nästa år hade Ormsö Kooperativa Handelsförening kunnat fira sitt 50-årsjubileum, om Ormsö alltså hade varit ormsöbornas hem. Jag ber att få ta tillfället i akt och ägna en minnestanke åt initiativtagarna till Kooperativa. Det var Joel Nyman, Anders Wikström, kyrkoherde John Klasson, John Berggren, Anders Westerblom och — den ende i livet varande — klockaren Johan Lindström, som kommer att inträda i sitt 75:e levnadsår, medan Kooperativa "endast" fyller 50.

Dessa rader är i första hand ägnade åt föreningens siste chef, Lars Lindström. Låt oss även erinra oss den förste: Johan Lindqvist, född 17/3 1876 och död 8/9 1963. 1929—30 övertogs befälet av Anders Salin, född 24/1 1908 och förmodligen "omkommen" i Sibirien, och av Johan Hamberg, som den 1 maj 1971 fyllde 75 år i Södra Stockholm. Vi framför vår gratulation även till denne jubilar.

Den 14 april tågade vi till Stocksund för att hälsa på den ungdomlige sextioåringen, fabrikkören, f d vice ordföranden i SOV och framförallt vännen Johan Wallin. Jubilarens affärsframgångar, liv och leverne torde vara känt för den stora skaran estlandssvenskar. I sin ungdom var Johan en PR-man för idrotten samtidigt som han själv var aktiv. Som fiskare var han ovanligt framgångsrik. Och han var tekniker redan innan han före krigets utbrott för andra gången kom över till Sverige för "verkliga" studier.

Den 14 april hade man högtidsdag även vid Ribbingsvägen i Sollentuna. Föreningens duktiga medlem av bygderådet Ingeborg Pöhl-Andersén fyllde 50 år — trots sin ungdom. Vi framför våra lyckönskningar och hoppas, att Ingeborg skall få tid till fortsatt arbete med allt det som hör till arvet från Rågöbygd.

"En efter en" når de fram till jämna år . . .

Resvanan var alltså inne, och lördagen den 24 april stod vi vid ingången till villan på Tyresövägen i Enskede för att uppvakta Anders Tammgren — från svenskbygden känd som Kornblom. Det är angenämt att vara hos vänner, speciellt hos vänner som man traskat jämsides med.

Från ekonomisk synvinkel sett är firandet bäst ordnat hos Anders: han och hustrun Melita fyller på samma dag; sonen Kurt följer några dagar efter i almanackan, men i verkligheten torde skillnaden vara utsuddad.

Tankar och hågkomster . . . Anders fyller nu sextio år. Första gången han och jag träffades var förmodligen då jag kom till skolan i staden. Mycket, mycket gemensamt följde sedan. Slumpen ville det så, att vi efter ett års vistelse i Sverige var inackorderade hos samma hyrestant — liksom vi i Hapsal varit det i två år. Nu, 1971, har vi också arbetat i 24 år hos samme arbetsgivare.

Inom företaget och avdelningen är Anders uppskattad för sin vänfasthet och sin humoristiska syn i alla situationer. Han älskar inte offentligheten; man saknar honom i föreningslivet. I stället utnyttjar han fritiden till att jobba i sitt hem i Enskede jämsides med det fortgående byggandet på sommarstället i Landsfjärden.

Hugo Mickelin

Arbetskamraterna samlade hos Anders Tammgren på hans 60-årsdag den 24 april 1971. (Jubilarerna trea från vänster).

ÅRSBERÄTTELSE

över verksamheten inom Kulturföreningen Svenska Odlingens Vänner från årsmötet 1970 till årsmötet 1971. Den ekonomiska redovisningen avser kalenderåret 1970.

Styrelse:

Styrelsen har under verksamhetsåret haft följande sammansättning:

Ordförande: Hugo Mickelin
Vice ordförande: Alexander Samberg
Skatt- och klubbmästare: Alf Heldring
Sekreterare: Alexander Treiberg
Ledamot: Aina Dans-Karlsson

Styrelsen har under året hållit 11 protokollförda sammanträden, varav ett tillsammans med styrelsen från föregående verksamhetsår, ett med bygderådet och ett med representanter från Svenska Gymnasiets elevkår samt revisorerna.

Föreningens revisorer har under året varit Emil Lindkvist och Ivar Stahl med Anders Sarberg som suppleant.

Verksamheten i allmänhet:

Antalet medlemmar i föreningen var vid årsskiftet 1970/71 456. Föreningens årsmöte hölls lördagen den 18 april 1970 i Margaretaskolans festvåning å Wallingatan 3 i Stockholm. Efter förhandlingarna gav Elmar Nyman en översikt över föreningens jubiléer och dess på grund av politiska omvälvningar händelserika historia. Ragnar Treiberg visade kortfilm.

Hembygdsgdagen hölls söndagen den 16 augusti 1970 i Herrgårdspaviljongen, Björknäs i Nacka. Dagen ägnades helt åt minnet av Birkas Folkhögskola. Ett mycket stort antal hembygdsfirare hade mött upp, så att lokalerna var utnyttjade till sista plats. Dagen inleddes med hälsningsanförande av föreningens ordförande Hugo Mickelin. Folkskollärarynnet Agneta Lindström läste dikter av Mats Ekman och föreningens vice ordförande Alexander Samberg berättade om bakgrunden till Birkas tillblivelse. Det traditionella högtidstalet hölls av förre Birkasrektorn Per Söderbäck. Skämtsamt och engagerande frammanade han gamla minnen från sin tid på Birkas, och mången före detta elev flyttades nära ett halvsekel tillbaka i tiden till lyckliga ungdomsår. Einar Hamberg skötte utställningen av Birkas-bilder och Aina Dans-Karlsson hade ordnat ett uppskattat lotteri. Rågöbornas folkdanslag samt tre syskon Mickelin inhöstade många applåder för sina framträdanden. Efter programmets slut spelade traditionsenligt Runar Grenfeldt upp till dans — denna gång med assistans av danslagets spelmän Endel Enggrön och Manfred Strickman.

Föreningens höstsamkväm ägde rum lördagen den 7 november 1970 i Margaretaskolans festvåning å Adolf Fredriks Kyrkogatan 10 i Stockholm. Anders Stenholm skötte förevisningen av den Österblomska filmen från Ormsö och unga Mari Aman debuterade med pianosolon. Deltagarna blev så överraskande många, att kaffedrickningen fick ske i omgångar.

Styrelsen har under verksamhetsåret vid olika tillfällen uppvaktat personer på bemarkedagar och låtit sig representeras i andra sammanhang. Styrelsen nedlade också krans vid den bortgångna hedersmedlemmen Dagmar Petterssons grav, varvid föreningen vid jordfästningen representerades av tidigare ordföranden Elmar Nyman.

Den 5 juni 1970 deltog ordföranden Hugo Mickelin i sammanträde med styrelsen för Stiftelsen Kustbohemmet; sammanträdet var det sista och avhölls i Strängnäs hos stiftelseordföranden, domprosten Robert Murray.

Arkivstyrelsen, vars ledamöter är valda intill årsmötet 1971, har bestått av Richard Aman, Lars Broman, Einar Hamberg och Ragnar Treiberg. För arkivmaterial har föreningen genom förmedling av skattmästaren Alf Heldring som gåva under året mottagit ett dokument av plåt, vilket tills vidare är inhyst hos föreningens sekreterare Alexander Treiberg på Björkebyvägen 4 i Barkarby. En del äldre fotografier från Reval, estlandssvenska visböcker och tryckalster om estlandssvenskar har föreningen fått övertaga av framlidna hedersmedlemmen Dagmar Pettersson.

Bygderådet:

Ledamöter valda intill årsmötet 1971 har varit:

för Reval: Sigrid Abrahamsson, Ivar Poell
,, Nargö: Marta Appelblom
,, Rågöarna: Ingeborg Pöhl-Andersén
,, Korkis med Vippal: Alexander Samberg
,, Rickul: Ingvald Dyrberg, Edvin Lagman, Albert Vesterby
,, Nuckö: Alf Heldring
,, Nuckö-Sutlepområdet: Fridolf Isberg
,, Ormsö: Anders Lindkvist, Hugo Mickelin
,, Runö: Thomas Dreijer, Henrik Melin

En del av nämnda ledamöter har under verksamhetsåret gjort intervjuer, som spelats in på band, samlat gamla dokument och gjort anteckningar och katalogiseringar över estlandssvensk bygdekultur, vilket redovisats på gemensamt sammanträde med bygderådet och styrelsen den 22 januari 1971.

Valberedningen ha bestått av Viktor Aman, Lars Broman och Elmar Nyman.

Föreningens ekonomi

För kalenderåret 1970 utvisar den ekonomiska verksamheten ett överskott på kronor 11.313:74. Balansräkningens omslutningssumma utgör 96.144:17 och resultaträkningens kronor 43.846:63. I övrigt hänvisas till separat balans- och resultaträkning för år 1970.

Föreningen har under verksamhetsåret mottagit en donation på kronor 5.000:— från fil. doktor Aron Valentins dödsbo och en gåva på kronor 176:— från en enskild givare.

Kustbon

Även under kalenderåret 1970 har Kustbon utkommit med fyra nummer. Antalet prenumeranter var 1.361. För nr 1, 2 och 3 var ansvarig utgivare Elmar Nyman och redaktör Edvin Lagman. För nr 4 var ansvarig utgivare Hugo Mickelin och redaktör Viktor Aman med Alf Heldring, Alexander Samberg och Alexander Treiberg i redaktionen. Under hela året 1970 har Lars Broman alltjämt tjänstgjort som redaktionssekreterare. Han har även handhaft föreningens bokföring samt med assistans av sin fru Maria skött Kustbons allmänna expeditionsgöromål.

Alltsedan 1945 har föreningen varit utgivare och ägare av Kustbon. Styrelsen hoppas, att tidskriften som estlandssvenskarnas förbindelselänk skall få leva vidare efter fullbordade 27 årgångar i Sverige. Styrelsen framför ett varmt tack till alla som främjat föreningens verksamhet.

Stockholm i mars 1971

Hugo Mickelin

A. Treiberg

REVISIONSBERÄTTELSE

Undertecknade, som vid Svenska Odlingens Väners årsmöte 1970 utsetts att granska föreningens räkenskaper, får härmed avge följande berättelse för år 1970.

Vi har granskat årsredovisningen, tagit del av räkenskaper, protokoll och andra handlingar som lämna upplysning om föreningens ekonomi och förvaltning, inventerat föreningens redovisade tillgångar samt i övrigt vidtagit de granskningsåtgärder vi ansett erforderliga. Siffergranskningen har utförts av undertecknad E. Lindkvist.

Ifråga om föreningens ekonomiska ställning vid årets slut, ävensom resultatet av verksamheten under det gångna året, hänvisas till styrelsens förvaltningsberättelse. Bilagt räkenskapsutdrag överensstämmer med föreningens räkenskaper.

Då den verkställda granskningen icke gett anledning till anmärkning i avseende å till oss överlämnade redovisningshandlingar, föreningens bokföring, inventeringen av föreningens tillgångar eller eljest beträffande förvaltningen av föreningens angelägenheter, får vi tillstyrka,

att den framlagda balansräkningen per den 31 december 1970 fastställs samt att styrelsen beviljas ansvarsfrihet för den tid revisionen avser.

Stockholm den 16 mars 1971.

Emil Lindkvist

Ivar Stahl

ESTLANDSSVENSKARNAS KULTURFÖRENING
SVENSKA ODLINGENS VÄNNER
Vinst- och förlusträkning 1970

Kostnader:	
Omkostnader	23.743:89
Omkostnader: En bok om Estlandssvenskar	7.556:—
Skatter	1.233:—
Vinst under året	11.313:14
	<hr/> 43.846:63

Intäkter:	
Medlemsavgifter	37.910:67
En bok om Estlandssvenskar	882:06
Räntor	5.053:90
	<hr/> 43.846:63

Balansräkning den 31 december 1970

Tillgångar:	
Kassa	70:42
Postgiro	15.259:06
Bankräkning	80.814:69
	<hr/> 96.144:17

Skulder:	
Insamlade medel	29.848:17
Diverse personer	17.196:—
Katarina Hamermans fond	14.000:—
Reserverade medel för samlingsverket	30.000:—
Aron Vallentins fond	5.000:—
	<hr/> 96.144:17

Stockholm den 12 febr. 1971

Hugo Mickelin Alf Heldring Lars Broman

Ovanstående vinst- och förlust- samt balansräkning överensstämmer med föreningens vid revisionen granskade böcker. Rörande granskningen hänvisas till särskild denna dag avlämnad revisionsberättelse.

Stockholm den 16 mars 1971.

Emil Lindkvist

Ivar Stahl

Min innerligt älskade Make

Edvard Avo Kask

f. 15.4. 1896 Vormsö
d. 6.11. 1970 Stockholm

Djupt sörjd och saknad av mig,
övrig släkt och vänner.

Jordfästningen ägde rum fredagen
den 20 nov. 1970 kl. 10.30 i He-
liga Korssets kapell, Skogskrema-
toriet.

Våra käre Broder

Voldemar Klippberg

* 10/3 1908

har i dag hastigt lämnat oss.
Sundbyberg 3 Jan. 1971

**IDA och AIFRED
ELSA och GÖTE
OSCAR och NELLY**
Syskonbarn
Övrig släkt och vänner

Vi hann ej säga Dig farväl.
Ty döden kom så fort,
Men vi vill säga Dig vårt tack,
Vid evighetens port.

Våra kära Mor
Svärmor och Farmor

Gertrud Lindquist

f. Söderblom
* 1.10.1885

insomnade stilla den 25.1.1971

**Egil och Greta
Ingrid och Karin**

Avskedets stund
nu för alltid har kommit
Solen har dalat,
dagen är slut.
Frid från all möda
och oro Du funnit
Sov, lilla Mamma,
tack och farväl.

Vår kära Mor och Farmor

Maria Lundström

född Friberg

* 7/4 1888
† 1/2 1971

Innerligt sörjd och
saknad av oss.

**JOHAN och MARIA
LARS och LEIDA
HANS och INGA-LISA
OLOF och VERA**

**Barnbarn
Barnbarnsbarn
Broder, övrig släkt och
många vänner**

Tyst och stilla har Du somnat,
Ögat slutits, handen domnat,
Du var trött, behövde ro
uti Din faders stilla bo.

Våra kära Mor
och Mormor

Gertrud Sjöman

* 13/7 1887
har i dag lämnat oss,

syster, övrig släkt
och vänner
Stockholm 22 Jan. 1971

**John och Eva
Maria och Henry
Agneta
Ida och Meinhard
Elvine och Sture
Hilda och Gunnar
Barbarnen**

Far har räckt ut handen,
Mor har fattat den
och på andra stranden
Mötas de igen.

Min älskade Mor

Gertrud Hedenström

född Appelblom
* 10/5 1884

har i dag stilla insomnat.
Innerligt sörjd och saknad.
Täby den 5 dec. 1970.

**LARS
Broder
Övrig släkt och vänner.**

När livets låga tycktes släckt
och slutad var Din jordafärd.
Din blick, O Mor, blev åter väckt,
i välkomstleende emot en bättre
värld.

Min kära Mor
och svärmor

Anna Nööp

* 15/12 1889

har i dag hastigt avlidit
i sitt hem och lämnat oss
i djupaste sorg och saknad.
Nynäshamn den 12/1 1971
Matilda å Gunnar Cederlund
Tyst sloknar en mänsklig hjärna
efter år av glädje och strid
En blomma, en människa en
stjärna
har sin bestämda tid.

Sv. Ps. 355.

Vår kära Mor
Farmor och Mormor

Gertrud Ahlström

* 7/11 1889

har i dag lugnt och stilla
insomnat. Djupt sörjd och
saknad av oss, syskon,
släkt och vänner.

Norrköping den 20/4 1971

**BARNEN
Barnbarnen
Barnbarnsbarn**

Det brinner en låga så klar.
Som barnen ej glömma kan.
Vi sakna Dig Mor så rar,
Vila i frid i Jesu namn.

Min älskade Make
våra käre Far
Morfar och Svärfar

Anders Lindström

* 6 februari 1901

har i dag lämnat oss,
syskon, övrig släkt och
vänner i djup sorg
och saknad.

**GERTRUD
Maria och Erik
Sven
Sten
Barnbarnen**

Så tag nu mina händer
och Led Du mig,
att saligt hem jag länder
o Gud, till Dig.

Vår käre Far
Morfar och Farfar

Johannes Bäckman

född 6/11 1887
död 29/4 1971

Djupt sörjd och saknad av oss,
Syster samt övrig släkt och
vänner.

**Barnen
Barnbarnen**

Så tag nu mina händer
Och led du mig,
Att saligt hem jag länder,
O Gud, till dig.

Vår Syster

Lena Kopparberg

född den 18 okt. 1884
död den 8 maj 1971

har lämnat oss Syskon,
Syskonbarn, övrig släkt
och vänner.

I livet vi ej träffas mer
och trycka får Din hand,
den sista hälsning vi kan ge
är kransen med dess band.
Snart kyrkans klockor manar oss,
att lämna Dig i frid,
vi visar tack för allt,
vi mötas om en tid.

Vår kära Faster-Moster

Julia Heldring

född i Rikull den 27.12. 1881
har den 11.2. 1971 insomnat
på hemmet för Gamla i Enskede
Sörjd och saknad av
Syskonbarnen med anhöriga.

Min älskade Make
vår käre
Bror och Farbror

Johan Ahlström

* 31/1 1905
† 27/11 1970

har lämnat oss i djup
sorg och saknad

MARIA
KATARINA
ANDERS och KATARINA
GUNNAR
Släkt och vänner

Tyst och stilla har Du levat
Tyst och stilla gick Du hem till
Jesus
Vi Ditt minne älska, vörda
Vila nu i frid och ro.

Min älskade Make
vår kära Pappa
och Farfar

Anders Beckman

* 26 December 1898

har i dag stilla lämnat oss,
syskon, släkt och många vänner
i sorg och saknad.
Bromma 10 Februari 1971

MARIA
GUN och RUNE
OLOF och INGER
INGVAR och MONA
Robert
STIG

Kära lilla Pappa
nu är Din stråvan slut.
All oro den är borta
och Du får vila ut.
För allt vi vill Dig tacka,
För kärlek rik och stor,
För omsorg och all möda.
Tack, kära lilla Pappa.

Vår älskade Mor
och Farmor

Agneta Kivaremees

född Söderblom
* 23 Juli 1895

har lämnat oss i djupaste sorg.
Skärholmen 22 Dec. 1970

GEORG och ELENA
Galina och Georg
SVEN och ANNA-LISA
Bengt
Syster

Övrig släkt och vänner

För alla fanns rum i Ditt
hjärta.
Du ville alla så väl,
Tack, lilla Mamma, farväl

Anders Hörnström

Vår käre

* 12 November 1898
† 17 Mars 1971

har hastigt lämnat oss i
outsäglig sorg och saknad.

KATARINA
BARNEN
Barnbarnen
Släkt och vänner

Jesus sade:
"Jag är uppståndelsen och livet.
Den som tror på mig han skall
leva,
om han än dör."

Joh. 11:25

Min älskade Make
vår käre Far
Farfar och Morfar

Hans Beckman

* 18 Juli 1877

Sörjd och saknad
men i tacksamt minne
bevarad av oss, syskon,
övrig släkt och vänner.

Enskede den 5 Dec. 1970

MARIA
BARN
Barbarn
Barnbarnsbarn

Hur gott att i ålderns och
levnadens höst
få lägga sitt huvud till vila
och sova den sömn
som ensam ger tröst
och bort ifrån sorgerna ila.

Vår älskade
Maka och Mor

Maria Enkell

* 5 Juli 1894

har i dag stilla insomnat,
lämnande oss, syster, övrig släkt
och vänner i sorg och saknad.
Lidingö den 1 Febr. 1971

ANDERS
BARN
Barnbarn

Vår kära Mor

Katarina Blomman

* 13 Mars 1876

har stilla insomnat.

Djupt sörjd och saknad.
Enskede den 11/3 1971

MARIA
KATARINA och LARS
ANDERS och SONJA
JOHAN och INGA
Barnbarn
Barnbarnsbarn
Syskon, släkt och vänner

Din trötta fot sin vila fått,
för oss mångtusen steg Du gått.
Hav tack Du kära lilla Mor,
för all Din omsorg öm och stor.

Vår kära

Maria Brunberg

född Vesterman
* 17/11 1884

har lämnat oss i sorg och saknad
Katrineholm den 19 nov. 1970

Kristian
Ivar och Gerd
Evald
Keith

Tack min Gud för vad som varit
Tack för allt vad Du beskär
Tack för tiderna som farit
Tack för stund som inne är
Tack för ljusa, varma vårar
Tack för mörk och kulen höst
Tack för re'n förglömda tårar
Tack för friden i mitt bröst.

IN MEMORIAM

Bemärkelsedagar

F. socialinspektören Folke Lindström har avlidit i en ålder av 64 år. Han var född i Stockholm, avlade 1931 socionomexamen vid Socialhögskolan och var sedan anställd hos Stockholms stad, där han vid sin pensionering var socialinspektör vid nykterhetsnämnden. I tio år var han redaktör för tidskriften VÅR STAD. Han var också nämndeman vid Stockholms rådhusrätt.

Estlandssvenskarna minns Folke Lindström som tjänsteman vid kommittén för estlandssvenskarna. När den estlandssvenska överflyttningen till Sverige var fullbordad 1944, anställdes Lindström för att ta hand om de estlandssvenska åldringarna. När dessa blivit utplacerade på ålderdomshem och "Kustbohemmet" var färdigt, lämnade Lindström sin tjänst hos kommittén i slutet av 1945.

Kustbons första nummer utkom i juni 1944 med inspektör Lindström som redaktör och riksantikvarie Curman som ansvarig utgivare. Lindström lämnade redaktörskapet i samband med att SOV övertog tidskriften från Riksföreningens Estlandsutskott.

HM

Svenskbybornas "grand old man" Gustaf Hoas har avlidit på Gotland i en ålder av 80 år.

Han var som få insatt i svenskbybornas historia och hade samlat en mängd brev och dokument om sin stam. Han var en förutseende man och var med och organiserade svenskbybornas resa till Sverige 1929.

1931 flyttade han till Gotland, där han förvärvade en gård i Hejde.

Svenskbybon Kristoffer Buskas, Eskelhem på Gotland, har avlidit 82 år gammal. Han var född i Ukraina. Efter överflyttningen till Sverige var han ett par år bosatt i Småland, varpå han flyttade till Gotland och köpte en gård i Stenkumla.

HM

Adventpastorn/praktiserande läkaren Edvard Kanna avled enligt uppgift den 18 oktober 1970 i Norra Dakota.

Måhända få estlandssvenskar känner den avlidne. Han var född den 19 juli 1908 i Viru-Roela i Estland. Han har bl a tjänstgjort i Danmark som läkaraspirant. När han i början av trettioåret återvände till Estland, var han en tid bosatt i Sviby på Ormsö och därefter i Hapsal, tills överflyttningen till Sverige blev aktuell. Hit kom han med sin familj i augusti 1944 och fortsatte till Paraguay och senare Brasilien.

Närmast sörjande är hustrun Svea i Kalifornien, sonen i Florida, och två döttrar i Brasilien.

Edvard Kanna var upptagen som estlandssvensk i kommitténs register.

HM

90 år

Anders Heyman, född den 21 augusti 1881, Rickul
Lisa Kärras, född den 13 september 1881, Nuckö
Maria Berman, född Nurkberg den 21 sept. 1881, Korkis

85 år

Agneta Sjöström, född Liljebäck den 14 juli 1886, Ormsö
Maria Nyblom, född Grundsten den 27 juli 1886, Ormsö
Maria Rosenblad, född Järnström den 30 juli 1886, Ormsö
Alexander Boitsov, född den 1 september 1886, Reval
Anna Velin, född Jöers den 2 september 1886, Nuckö
Maria Moll, född Alström den 10 september 1886, Ormsö
Anna Bombas, född den 19 september 1886, Nuckö
Maria Dyrberg, född Vesterby den 21 sept. 1886, Rickul

DÖDA

Gunnar Brun, född den 16 maj 1925 på Nuckö, avled den 19 april 1971 i Stockholm.

Karl Brun, född den 4 januari 1899 på Nuckö, avled den 23 april 1971 i Stockholm.

Kristoffer Buskas, född i Gammalsvenskby/Ukraina, har avlidit på Gotland i en ålder av 82 år.

Änkefru Maria Dahl, född Notman den 24 dec. 1881 på Ormsö, avled den 13 mars 1971 i Stockholm.

Gustav Hoas, född den 17 okt. 1890 Gammalsvenskby/Ukraina, avled den 18 febr. 1971 i Visby.

Fröken Maria Klingberg, född den 7 febr. 1895 i Rickul, avled den 3 april 1971 i Jonsberg.

Oskar Klingberg, född den 27 aug. 1905 på Rågöarna, avled den 16 dec. på Arholma.

Änkefru Maria Kyrklätt, född Nee den 4 febr. 1896 på Ormsö, avled den 12 juli 1970 i Roma på Gotland.

Fröken Jula Nilsson, född den 27 jan. 1892 i Rickul, avled den 13 febr. 1971 i Norrköping.

Fr. Pauline Nuter, född den 23 okt. 1889, avled den 10 nov. 1970.

Fru Elsa Anette Pella, född Luther den 18 mars 1925 på Rågöarna, avled den 21 febr. 1971 i Canada.

Kristian Pähn, född den 17 juli 1906 i Reval, avled den 25 dec. 1970 i Stockholm.

Fröken Rosalie Sedman, född den 10 dec. 1895 på Nuckö, avled den 4 mars 1971 i Stockholm.

Alexander Valdemar Vikman, född den 19 sept. 1887 i Rickul, avled den 11 dec. 1970 i Eskilstuna.

Fru Martha Åkerblad, född Talberg den 4 okt. 1903 i Rickul, avled den 9 maj 1971 i Uttran.

Emil Alvin Öman, född den 21 mars 1932 på Ormsö, avled hösten 1970 i Stockholm.

Änkefru Maria Österlin, född Byman den 12 april på Ormsö, avled den 7 sept. 1970 i Hejde på Gotland.

80 år

Johannes Elfvingren, född den 1 juli 1891, Rågöarna
Elvine Timmerman, f. Simonson den 4 juli 1891, Nuckö
Lena Backman, född Poori den 17 juli 1891, Hapsal
Ellen Julie Herta Tederke, född den 17 juli 1891, Uljast
Lars Hammerman, född den 19 juli 1891, Ormsö
Martha Tanseri, född Ambros den 28 juli 1891, Nuckö
Maria Palmberg, född den 31 juli 1891, Nuckö
Johanna Maria Tönisson, född Lindgren den 8 aug. 1891,
Vippal
Johannes Adolf Freiman, född den 23 aug. 1891, Nuckö
Johannes Koppelman, född den 3 september 1891, Vippal
Hans Bergström, född den 12 september 1891, Ormsö
Kristian Ekström, född den 22 september 1891, Runö
Hertha Emilje Jesmin, född Ochsner den 22 sept. 1891,
Narva
Maria Hallman, född Blomberg den 26 sept. 1891, Rickul

75 år

Kristof Thomsson, född den 2 juli 1896, Nuckö
Lovisa Engman, född Luhn den 4 juli 1896, Nuckö
Lovisa Hallman, född den 6 juli 1896, Rickul
Wilhelm Hansson, född den 10 juli 1896, Nuckö
Elin Akk, född Jürgens den 14 juli 1896, Reval
Johan Blomman, född den 2 augusti 1896, Ormsö
Meta Nyman, född Laos den 3 augusti 1896, Reval
Johannes Stahl, född den 6 augusti 1896, Rickul
Olga Elfvingren, född Eknäs den 1 sept. 1896, Rågöarna
Johannes Stahl, född den 3 sept. 1896, Rågöarna
Johan Vesterby, född den 19 sept. 1896, Rickul
Katarina Alström, född Förberg den 20 sept. 1896, Ormsö
Melania Smens född Larens den 20 sept. 1896, Runö
Maria Alkvist, född den 23 sept. 1896, Ormsö

70 år

August Heindrich Mathiesen, född den 1 juli 1901, Nuckö
Alexander Koppamees, född den 2 juli 1901, Nuckö
Johan Nyman, född den 7 juli 1901, Ormsö
Edvard Freiman, född den 8 juli 1901, Nuckö
Maria Tomsson, född Ahlberg den 10 juli 1901, Ormsö
Irene Jürgens, född den 18 juli 1901, Reval
Ludmilla Saarna, född Rank den 25 juli 1901, Hapsal
Martha Grönberg, född Boman den 27 juli 1901, Nuckö
Alice Maria Kiiin, född Vachtel den 31 juli 1901, Reval
Georg Leopold Berggren, född den 1 aug. 1901, Reval
Linda Dahl, född Uusmann den 2 aug. 1901, Reval
Linda Rosalie Rosen, född Stein den 2 aug. 1901, Nargö
Anette Matsman, född Friman den 5 aug. 1901, Nuckö
Birgitta Fält, född den 6 aug. 1901, Ormsö
Martha Gering, född den 8 augusti 1901, Reval
Erna Atterman, född den 9 augusti 1901, Reval
Alexander Gjärdman, född den 14 aug. 1901, Nuckö
Anders Aspelin, född den 17 augusti 1901, Ormsö
Alide Sirel, född Luther den 17 augusti 1901, Nargö
Helena Mary Brus, född den 19 aug. 1901, Reval
Olga Nyman, född Tops den 25 augusti 1901, Kuivajõe
Alexander Koinberg, född den 26 augusti 1901, Nuckö
Konrad Treiberg, född den 28 augusti 1901, Rickul

August Bedman, född den 1 september 1901, Nuckö
Johannes Brunberg, född den 1 september 1901, Rickul
Anders Sandell, född den 3 september 1901, Ormsö
Sofia Thomsson, född Laning den 6 september 1901, Nuckö
Agneta Vesterblom, född den 15 september 1901, Ormsö
Karolina Elfvingren, född den 20 sept. 1901, Rågöarna
Helmi Palmkron, född den 28 september 1901, Korkis

60 år

Dagmar Elisabeth Sanvik, född Blees den 21 juli 1911,
Hapsal
Alide Vesterman, född Dyrberg den 21 juli 1911, Rickul
Evald Tanne, född den 1 augusti 1911, Ormsö
Rosalie Thomsson, född Pelmas den 1 aug. 1911, Rickul
Ida Heyman, född Brunberg den 6 aug. 1911, Rickul
Katarina Modin, född Fagerros den 6 aug. 1911, Ormsö
Maria Elisabeth Tönisson, född Vahtel den 10 aug. 1911,
Reval
Arthur Fagerström, född den 12 aug. 1911, Vippal
Ferdinand Treiberg, född den 18 aug. 1911, Rickul
Edith Samelberg, född Laving den 26 aug. 1911, Nuckö
Oskar Borrman, född den 27 augusti 1911, Rickul
Elfride Kasper-Berggren, född Grönberg den 3 sept. 1911,
Hapsal
Lars Blomman, född den 16 september 1911, Ormsö
Agneta Appelblom, född Notman den 19 sept. 1911, Ormsö
Armilde Terese Suitsmart, född Bombas den 29 sept. 1911,
Nuckö
Rosine Tui, född Grenfeldt den 30 sept. 1911, Rickul

50 år

Agneta Elin Ahlberg, f. Nyholm den 2 juli 1921, Ormsö/
Nuckö
Edvard Välja, född den 6 juli 1921, Nuckö
Robert Timmerman, född den 14 juli 1921, Nuckö
Maria Ahlberg, f. Landman den 17 juli 1921, Ormsö
Alma Katarina Rosenblad, född den 17 juli 1921, Ormsö
Johan Kornblom, född den 18 juli 1921, Ormsö
Axel Nordman, född den 21 juli 1921, Rågöarna
Majlis Ingeborg Åkerblad, född den 26 juli 1921, Rickul
Sigrid Adelheid Männapso, f. Backman den 27 juli 1921,
Nuckö
Harry Koorits, född den 7 augusti 1921, Hapsal
Anders Storholm, född den 17 augusti 1921, Ormsö
Aino Balder, f. Luup den 21 augusti 1921, Reval
Oskar Rönkvist, född den 22 augusti 1921, Ormsö
Henrik Valfrid Strömkvist, född den 24 augusti 1921, Rickul
Alfred Voldemar Bauman, född den 27 augusti 1921, Nuckö
Edla Elvira Lemberg, f. Stromback den 28 augusti 1921,
Nuckö
Lydia Söderholm, född den 8 september 1921, Ormsö
Irene Astrid Söderholm, född den 12 september 1921, Nuckö
Armilda Ingrid Timmerman, f. Adelman den 13 september
1921, Rickul
Voldemar Strandsten, född den 14 september 1921, Nuckö
Amanda Koinberg, född den 16 september 1921, Nuckö
Ivar Algot Granberg, född den 22 september 1921, Rickul
Sigrid Leontine Öström, född den 27 september 1921, Råg-
öarna